

משנה - אבות - רש"י

[פרק ו](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[ו](#)

[פרק](#)

[א](#)

[משנה](#)

-

[ו](#)

[פרק](#)

שְׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה. כְּלוּמַר בְּרִיתָא הִיא וּבְלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה הִיא
שְׁנוּיָה, אָבֵל אֵינָה מִשְׁנָה. וּמָה שְׁנוּ, רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר וְכוּ'. וּלְפִי שְׁעָד עֲכָשִׁיו
כָּל הַפְּרָקִים מִשְׁנָה, לְפִיכֶךָ הֶצְרַךְ לְהוֹדִיעַ שְׁמִכָּאן וְאֵילָף בְּרִיתָא הִיא.
וּמִתּוֹךְ שֶׁהִלְלוּ דְבָרֵי הַגְּדָה הֵן וּמִסְפָּרוֹת בְּעֶסֶק תִּלְמוּד תּוֹרָה נִהְגוּ לְאֶמְרוֹן
בְּבֵית הַכְּנֶסֶת עִם שְׁאֵר פְּרָקִים הִלְלוּ שֶׁל מִסְכַּת אָבוֹת: **זוֹכָה לְדַבְרִים**
הַרְבֵּה. לְהִיּוֹת צְדִיק וְחֹסֵיד כְּדִלְקָמֹן. נִסָּח אַחַר מִצְוֹת הַרְבֵּה אֱלוֹי בְּשִׁבְלֹו
הוּא: **כְּדִי הוּא לוֹ**. כְּלוּמַר שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁבְלֹו, וְכֵן הוּא אֹמֵר (קִהְלֵת יב) כִּי זֶה
כָּל הָאָדָם: **וְנִקְרָא רַע**. (תְּהִלִּים קלט) וְלִי מָה יִקְרוּ רַעִיף אֵל: **אָהוּב**. (שֵׁם קכב)
יִשְׁלִיּוּ אֶהְבֵּיךָ, וְאֹמֵר (שֵׁם קיט) שְׁלוֹם רַב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתְךָ. נִסָּח אַחַר לְהִנְחִיל
אוֹהֲבֵי יֵשׁ: **אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם**. שְׁעוֹשֶׂה מֵאֲהָבָה: **אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת**.
שְׁמִקְרָבֹו וּמְלַמְדֹו וְגוֹמְלֹו טוֹב: **וּמְלַבְּשֵׁתוֹ**. הַתּוֹרָה: **וּמְכַשְׂרֵתוֹ**. לְהִיּוֹת צְדִיק
וְהוֹלֵךְ בְּתַמּוֹ וְאֵינֹו עוֹשֶׂה עוֹלָה אֶלָּא מִצְדִּיק דְרַכְיוּ בְּקוֹ וּבְהַכְרַעַת מִשְׁפָּט:
חֹסֵיד. עוֹשֶׂה לְפָנִים מִשׁוֹרֵת הַדִּין: **יִשָּׁר**. עוֹשֶׂה יִשָּׁר, וְעֲדִיף מִצְדִּיק: **וְנִהְיִין**

מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתוֹשִׁיָה שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה. דְּלַעִיל מֵהָאֵי קָרָא כְּתִיב הִ' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרִכּוֹ, וְסָמִיד לִיה לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה, כְּלוּמַר עֲצָה וּגְבוּרָה וּבִינָה אֲנִי לְלוּמְדֵי לְהִיּוֹת לְבָנֵי אָדָם לְעֶזֶר: **תוֹשִׁיָה**. לוֹטִיִּיר בְּלַעַז, עֲנִן גְּאֻנָה וּגְדֻלָּה. נִסַּח אַחַר וְנִהְיִין מִמֶּנּוּ בְּנֵי אָדָם, נִהְיִים לְלִמּוּד מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתוֹשִׁיָה שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֲצָה וְגוֹ', כִּד מְשַׁבַּחַת הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ שְׁלֵי הָעֲצָה וְהַתּוֹשִׁיָה וְהַגְּבוּרָה, וְכְתִיב אֲנִי בִינָה, שְׁכָל הַמִּדּוֹת הַלְלוּ יֵשׁ לִי בְּלוּמְדֵי: **וְנוֹתְנִין לוֹ**. רְשׁוֹת וְחִקּוֹר דִּין, שְׁעִמְק הַדִּין פְּתוּחַ לְפָנָיו: **וּמְגַלִּין לוֹ רִזֵּי תוֹרָה**. מִן הַשָּׁמַיִם. הַכִּי גְרָסִינָן וְהוּי צְנוּעַ וְאֶרְךְ רוּחַ, הוּי צְנוּעַ וְאֶרְךְ אַפִּים, מִתּוֹךְ עֶסֶק הַתּוֹרָה יְהֵא קִשָּׁה לְכַעַס, דְּכָל הַפּוֹעֵס אֶפְלוּ תוֹרָתוֹ כְּמֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם מִשְׁתַּכַּחַת הַיָּמָנוּ: **מוֹחַל עַל עֲלָבוֹנוֹ**. מְעַבִּיר עַל מִדּוֹתָיו מֵרַב עֲנוּה:

פרק ו - משנה ב

מְעַלְבוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה. מְעַלְבוֹן שְׁעוֹלְבִין אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא עֲלוּבָה עַל שְׂאִין לָהּ עוֹסְקִין: **נָזוּף**. מְנַדָּה, כְּמוֹ (בְּרֵאשִׁית לז) וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו מִתְרַגְּמִינּוּ וְנָזַף בֵּיה אָבוּהִי. נִסַּח אַחַר נְזִיפַת חֲכָמִים מְנַדָּה: **נָזַם זָהָב בְּאֵף חֲזִיר**. שְׂאִינוּ מְשַׁמְרוּ אֶלָּא הוֹלֵךְ וְנוֹבֵר בְּאִשְׁפָּה וּמִמָּאִיס, כִּן תַּלְמִיד חֲכָם שֶׁחִסַּר מְטַעְמִים שֶׁל תּוֹרָה הוּא מָאוּס כְּמְנַדָּה הַזֶּה. נִסַּח אַחַר אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טַעַם, כְּלוּמַר מִכְּנָה הַבְּרִיּוֹת בְּלִשׁוֹן נִקְבָּה אִשָּׁה יָפָה שֶׁהוּא סָר דְּבָרָיו מְטַעְמִים שֶׁל תּוֹרָה, דוּמָה לְנָזָם שֶׁל זָהָב שֶׁנִּתּוֹן בְּחֻטְמוֹ שֶׁל חֲזִיר שֶׁבְּנֵי אָדָם בְּדָלִים מִמֶּנּוּ, אֲלֵמָּא כְּמְנַדָּה קָרִי לִיה קָרָא: **שְׂאִין לָד בֶּן חוֹרִין**. לְפִי שֶׁבְּנֵי אָדָם מְכַבְּדִין וּמְשַׁמְשִׁין לְפָנָיו, וּמִי שְׂאִינוּ עוֹסֵק בֵּה מִתְרַחֵקִין מִמֶּנּוּ, אֲלֵמָּא כְּמְנַדָּה הוּא: **וּמִמִּתְנָה נְחֻלִּיאַל**. לְמַעַלָּה מִן הַפְּסוּק הַזֶּה כְּתִיב וּמִמִּדְבַּר מִתְנָה וּמִמִּתְנָה נְחֻלִּיאַל (עֲרוּבִין נד; וּנְדָרִים נה.), כִּיּוֹן שֶׁנִּתְנָה לָהֶם תּוֹרָה בְּמִתְנָה נְחֻלּוּ אֵל, כְּלוּמַר הֵבִיאֵם בְּחֻלְקוֹ, וְכִיּוֹן שֶׁחֻלְקוֹ אֵל עוֹלִים לְגֻדְלָה שֶׁנֶּאֱמַר וּמִנְחֻלִּיאַל בָּמוֹת:

פרק ו - משנה ג

או דְּבַר אֶחָד. שֶׁל טַעַם, דְּסָמִיד לְהָאֵי קָרָא דּוֹאֲתָה אֲנוּשׁ כְּעֶרְכֵי סָמִיד אִידָךְ קָרָא אֲשֶׁר יַחְדּוֹ נִמְתִּיק סוּד, לְפִי שֶׁמְצָאוּ אַחִיתַּפֵּל לְדוּד שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב יַחֲדָי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אָמַר לוֹ לָמָּה אַתָּה לוּמְד יַחֲדָי (עֵין בְּרִכּוֹת סג); וְהֵלָּא כְּבָר נֶאֱמַר (וְרַמְזָה ט) חָרַב אֶל הַבַּדִּים וְנוֹאֲלוּ. שׁוּב פַּעַם אַחֲרַת מְצָאוּ שְׁהִיָּה נִכְנָס לְבֵית מְדַרְשׁוֹ בְּקוּמָה זְקוּפָה, אָמַר לוֹ וְהֵלָּא כְּבָר נֶאֱמַר (וַיִּקְרָא יט) וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ, שְׁצָרִיךְ לוֹ לְאָדָם לְכַנֵּס שָׁם בְּמוֹרָא כְּדִי שְׁתַּהֵא אִימַת שְׁמִים עָלָיו,

וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תהלים נה) בְּבֵית אֱלֹהִים נִהְלָךְ בְּרָגֶשׁ לְשׁוֹן אֵימָה וּפְחַד. וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים בְּרָגֶשׁ לְפָנַי שֶׁם בְּכָל כַּחוֹ, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּרַב עֵם הַדְּרֹת מְלָךְ. נִסַּח
אַחַר, לְלֶכֶת בְּרָגִישָׁה וּבְמַהֲרֹת לְבֵית הַכְּנֻסֹת: **וְאַתָּה אָנוּשׁ כְּעַרְבֵי**. חֲשׁוּב
כְּמוֹתַי: **מִיָּדְעִי**. חָכָם שְׁלִי, כְּמוֹ (דְּבָרִים א) אֲנָשִׁים חֲכָמִים וַיִּדְעִים: **וּמֵה דָּוִד**.
שֶׁהָיָה מְלָךְ יִשְׂרָאֵל עֲשָׂאוֹ לְאַחִיתָפֶל שֶׁהָיָה רָשָׁע וְלֹא הָיָה רְאוּי לְכָךְ רַב
וְאַלּוֹף בְּשִׁבִיל שְׁנֵי דְבָרִים, אָדָם הַדְּיוּט הַלְּמַד מִחֲבָרוֹ שֶׁאֵינוֹ רָשָׁע עַל אַחַת
כְּמָה וְכְמָה: **וְאֵין כְּבוֹד אֱלֹא תוֹרָה**. כְּלוּמַר אֱלֹא לְתוֹרָה, וְלֹא אֲצָרִיךְ לְנִהַג
בּוֹ קֵאִי, וְהָכִי קֵאֲמַר, אֵין כְּבוֹד בָּא לוֹ לְאָדָם אֱלֹא עַל עֲסָקֵי תוֹרָה: **כְּבוֹד**
חֲכָמִים יִנְחָלוּ. וְלָמָּה הֵן נוֹחֲלִין כְּבוֹד, בְּשִׁבִיל שֶׁהֵם לוֹמְדִין אֶת הַתּוֹרָה
וַיּוֹרְשִׁין אוֹתָהּ כְּנִחְלָה: **וְאֵין טוֹב אֱלֹא תוֹרָה**. נִסַּח אַחַר וְאֵין כְּבוֹד אֱלֹא
תּוֹרָה. כְּלוּמַר אֵין כְּבוֹד זֶה שֶׁאֲנוּ עוֹשִׂין וּמְצָרִיכִין לְאָדָם לְנִהַג בּוֹ כְּבוֹד אֱלֹא
בְּרַבּוֹ שֶׁלְּמַד לוֹ תוֹרָה, אֲבָל לְמַדּוֹ אֲמֵנוּת אַחֲרַת כְּגוֹן שׁוּלְיָא דְנַגְרִי, לֹא:
כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ. רְאוּיִים חֲכָמִים לְהִנְחִיל כְּבוֹד וְאֵיזָה חֲכָמִים תְּמִימִים
הַנוֹחֲלִים טוֹב דְּהֵינּוּ תוֹרָה אֲבָל חֲכָמִים בְּשָׂרָא אֲמֵנוּת לֹא:

פרק ו - משנה ד

פֶּת בְּמַלַּח תֹּאכֵל. לֹא עַל הָעֶשְׂרִי הוּא אוֹמֵר שֶׁיַּעֲמֵד בְּחַיֵּי צַעַר כְּדֵי לְלַמֵּד
תּוֹרָה, אֱלֹא הָכִי קֵאֲמַר, אֲפֹלוֹ אֵין לְאָדָם אֱלֹא פֶת בְּמַלַּח וְכוּי וְאֵין לוֹ כֶּרֶם
וְכֻסֵּת לִישׁוֹן אֱלֹא עַל הָאֶרֶץ, אֵל יִמְנַע מִלְּעַסֵּק בָּהּ, דְּסוּפוֹ לְלַמֵּד אוֹתָהּ
מֵעֶשְׂרִי: **בְּמִשׁוֹרָה**. מְדָה קִטְנָה:

פרק ו - משנה ה

אֵל תִּבְקֹשׁ גְּדֻלָּה. לְרַדֵּף אַחַר הַשְּׂרָרָה: **וְאֵל תַּחֲמוֹד כְּבוֹד**. לְהִתְכַבֵּד בְּתוֹרָתָךְ,
שֶׁמִּתּוֹךְ כֵּךְ אַתָּה נִרְאָה כְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה שְׂלֵא לְשִׁמָּה: **שֶׁשְׁלַחְנָךְ גְּדוֹל מִשְׁלַחְנִים**.
הוּא שְׂכָר שֶׁתִּקְבֵּל עַל לְמוּדָה שֶׁל תּוֹרָה. נִסַּח אַחַר, יוֹתֵר מִלְּמוּדָךְ, יוֹתֵר
מִמָּה שֶׁלְּמַדְתָּ עֲשֵׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים וְקִיָּם מְצוֹת, כְּדֹאֲמַרִּינָן (לְעִיל פִּי"ג מ"ט) כָּל
שֶׁמַּעֲשִׂיו מְרַבִּין מִחֲכָמְתוֹ מִחֲכָמְתוֹ חֲכָמְתוֹ מִתְקִימָת:

שְׁהַמְלָכוֹת נִקְנִית בְּשָׁלְשִׁים מַעְלוֹת. אוֹתָן שֶׁתּוֹבִים בְּסֵפֶר שְׁמוּאֵל (א, ח) כְּשֶׁבִקְשׁוּ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וְאָמַר לָהֶם דְּעוּ כִּי כֶּד וְכָד מִשְׁפֵּט הַמֶּלֶךְ וְכִשְׁתַּחֲקֹר הֵם שְׁלֹשִׁים דְּבָרִים עִם אוֹתָן שֶׁשְׁנוּיֹת בְּסִנְהֶדְרִין (פֶּרֶק ב') מֶלֶךְ לֹא דָן וְלֹא דָנִין אוֹתוֹ וְכוּ'. וְעִשְׂרִים וָאַרְבַּע מִתְּנוֹת כְּהֵנָּה הֵן עֶשֶׂר בְּמִקְדָּשׁ וָאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם וְעֶשֶׂר בְּגִבּוֹלִין: **בְּאֵימָה בִּירָאָה.** שְׂאִין לְבוֹ גְבוּהָ עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר יוֹם אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּחֲרָב, וְלָכֵן בַּעֲלֵי קָרְוִן הֵיוּ אֲסוּרִין, שֶׁמִּתּוֹךְ קְלוּת רֵאשׁוֹ שֶׁל אָדָם וְהִרְהוּר לְבוֹ הוּא בָּא לִידֵי קָרִי: **בְּשִׁמְחָה.** לְפִי שְׂאִין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה מִתּוֹךְ צַעַר אֲלָא מִתּוֹךְ שִׁמְחָה: **בִּישׁוּב.** גְּרָסִינָן, פְּרוּשׁ בִּישׁוּב הַדַּעַת: **בְּמַעוֹט סְחוּרָה.** דְּאָמַר רַב [עֲרוּבִין נה.] לֹא תִמְצָא תוֹרָה לֹא בְּסַחְרָנִים וְלֹא בְּתַגְרָנִים: **בְּמַעוֹט דְּרָךְ אֶרֶץ.** שְׁלֹא יְהֵא מְצוּי עִם בְּנֵי אָדָם בְּשׁוּק: **בְּקִבְלַת הַיְסוּרִין.** מְקַבֵּל הַיְסוּרִין מֵאֲהָבָה: מִתְּרַחֵק מִן הַכְּבוֹד וְאֵינוֹ רוֹדֵף אַחֵר הַכְּבוֹד כְּחֻדָּא חָשִׁיב לְהוּ: וּמִכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת. שֶׁדָּן אֶת חֵבְרוֹ לְזְכוּת: **וּמַעֲמִידוֹ עַל הָאֵמֶת.** רוֹדֵף אֵמֶת וְשְׁלוֹם עַל הַכֹּל: **שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב.** נִמְי חֻדָּא הוּא, כְּלוּמַר שְׂאִינוֹ מְשִׁיב אֶת שְׁשׁוֹאֵל תַּחֲלָה, כְּדִי שִׁיִּשֵׁיב תְּשׁוּבָה הַגּוֹנָה: **שׁוֹמֵעַ.** כָּל מָה שֶׁרְבוּ אוֹמְרֵי לוֹ, וּמוֹסִיף, אָבֵל לֹא לְסַתֵּר אֶת דְּבָרֵי רְבוּ: **וְהַמְכּוֹן אֶת שְׁמוּעָתוֹ.** כְּשֶׁהוּא מוֹרָה הוֹרָאָה מְכּוֹן בְּאוֹתוֹ עֲנִין שְׂאֵמַר לוֹ רְבוּ, אָבֵל אֵינוֹ מוֹסִיף דְּבַר לּוֹמֵר שֶׁכֶּד אָמַר לוֹ רְבוּ אֲלָא אִם כֵּן אָמַר לוֹ רְבוּ: [נִסַּח אַחֵר; בִּישׁוּב, דְּמַרְבָּה יְשִׁיבָה מַרְבָּה חֲכָמָה; דְּרָךְ אֶרֶץ.] תַּרְבּוֹת נוֹדִיטוֹרִיא בְּלַעֲיָז: **בְּמַעוֹט שִׁיחָה.** לִיצְנוּת: **בְּאֶרֶץ אֲפִים.** שְׁחוּק קֶשֶׁה לְכַעַס: **בְּקִבְלַת הַיְסוּרִין.** כְּדִאֲמַרְיָן בְּבִרְכוּת (נִדָּף ה.) אֲשֶׁרִי הַגִּבֵּר אֲשֶׁר תִּיִסְרְנוּ יְהִ, אֵימַתִּי בְּזִמְן שֶׁתּוֹרַתְךָ תִּתְלַמְדְנוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא יְסוּרִין שֶׁל אֲהָבָה לְעוֹסֵק בָּהּ לְהַרְבּוֹת שְׂכָרוֹ לְעוֹלָם הַבָּא: **בְּעִרְיַכַּת שְׁפָתַיִם.** שְׂאִינוֹ מְגַמְגֵם בְּדְבָרֵי תוֹרָה אֲלָא חוֹתֵכֵן בְּלִשׁוֹן וּמוֹצִיאָן בְּפִה, דְּאִין דְּבָרֵי תוֹרָה מִתְקַיְמִין אֲלָא בְּהוֹצָאת הַפִּה, דְּכַתִּיב כִּי חַיִּים הֵם לְמוֹצִיאֵיהֶם אֵל תִּקְרִי לְמוֹצִיאֵיהֶם אֲלָא לְמוֹצִיאֵיהֶם בְּפִה: **בְּבִינַת הַלֵּב,** **בְּשִׁכְלוֹת הַלֵּב.** לֹא שֶׁמַּעֲתִי מַה בֵּין זֶה לְזֶה: **בְּאֵימָה.** כְּדִאֲמַרְיָן כּוּי: **בְּשִׁמוּשׁ חֲכָמִים.** שְׁדוּחַק וְנִכְנַס בְּכָל מְקוֹם לְשִׁמְעַ דְּבָרֵיהוֹן וּלְשִׁמְשׁוֹן: **בְּדַקְדוּק חֲבָרִים.** לוֹמֵד בְּחִבּוּרָה וּפְלִפּוּל הַתְּלַמִּידִים שֶׁיִּפְלְפְלוּ לְפָנָיו וַיַּחֲכְמוּהוּ כְּדִאֲמַרְיָן (תַּעֲצִית א.) וּמִתְלַמִּידֵי יוֹתֵר מִכָּלֶם: **הַמְכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ.** שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה כָּל שְׁעָה, דְּמִתּוֹךְ כֶּד מִתְקַיְמַת תּוֹרָתוֹ בִּידוֹ. מְקוֹמוֹ קָרִי לְטַעֲמִים וְלָרְאִיּוֹת שֶׁהוּא מְבִין בְּהַלְכָה, כְּדִאֲמַרְיָן בְּסִנְהֶדְרִין (פִּי"ה מ"ה) כְּשֶׁמְלִינִין אֶת הַדִּין לְמַחֵר הַמְּחִיב אוֹמֵר מְחִיב אֲנִי בְּמִקּוֹמִי אוֹתָהּ רְאִיָּה וְאוֹתוֹ טַעַם עֲצָמוֹ שְׂאֵמַרְתִּי אֲמַשׁ שְׁלֹא מְצִאתִי רְאִיָּה אַחֲרַת לְזְכוּת וְכֵן הַמְזַכָּה: **הַשְּׂמִיחַ בְּחֻלְקוֹ.** שְׂאֵם דּוֹאֵג בְּעֲנִינּוֹ אֵינוֹ מְכּוֹן בָּהּ: **סִיג לְדְבָרֵיו.** שְׁנַמּוֹקוֹ עֲמוֹ וּמְבִיא אֲמַתְלָאוֹת לְהַעֲמִיד דְּבָרֵי רְבוּ לְבִנֵי אָדָם: **נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ.** שְׁמַקִּים מְצוֹת כְּדִאֲמַרְיָן מַהוּ רוּחַ נִיחוּחַ (וַיִּקְרָא א) נַחַת רוּחַ לְפָנָי שְׂאֵמַרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי: **וְאֵינוֹ מַחְזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ.** שְׂאִינוֹ נוֹשֵׂא חוֹן בְּלָבוֹ עַל עַצְמוֹ עַל שֶׁהִרְבָּה תוֹרָה, שֶׁהָרִי לְכָד נוֹצֵר: **וְאֵינוֹ מְגִיֵּס לְבוֹ בְּלַמְדוֹ.** הֵינוֹ שְׂאִינוֹ מִתְגָּאָה בְּפָנָי הַבְּרִיּוֹת: **אוֹהֵב אֶת הַצְּדָקוֹת.** לֹא גְרָסִינָן: **תּוֹכַחוֹת.** דְּכַתִּיב (מִשְׁלֵי ט) הוֹכַח לְחַכֵּם וַיֵּאֱהָבֵךְ. כָּל אֵלּוֹ הַמְּדוּת רְאוּיּוֹת לְמִתְרַחֵק מִן

הַכְּבוֹד וְאֵין רוֹדֵף אַחַר הַשְּׂרָרָה שְׂבָאָה לִידּוֹ וּמִתְרַחֵק מִמֶּנָּה, וּמִסְתַּבֵּר
דְּהַכִּי הָיָה לִיָּה לְמִתְנִי וְלֹא רוֹדֵף אַחַר הַכְּבוֹד מִתְרַחֵק מִן הַכְּבוֹד: **וּמַעֲמִידוֹ**
עַל הָאֵמֶת. עַל בְּרִיו שֶׁל הַלֶּכֶה: **עַל הַשְּׁלוֹם.** שְׂאִינוֹ מֵיֵשֵׁב בְּדִין אֶלָּא עוֹשֶׂה
פְּשָׁרָה בְּרָצוֹן וּמִתְיָשֵׁב בְּלִמּוּדוֹ]:

פרק ו - משנה ז

שְׂהִיא נוֹתֵנֶת חַיִּים לַעֲשִׂיָּהּ. אוֹכֵל פְּרוּתֶיהָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהִקְרָן קִיּוּמָת לֹו
לְעוֹלָם הַבָּא. כִּי חַיִּים הֵם לְמוֹצְאֵיהֶם, אֵל תִּקְרִי לְמוֹצְאֵיהֶם אֶלָּא
לְמוֹצְאֵיהֶם בְּפֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה: **וְאוֹמֵר וְשָׂקוּי לַעֲצֻמוֹתֶיךָ.** שֵׁיחָא מִשְׂקָה
עֲצֻמוֹתֶיךָ בְּקֶבֶר. וְשָׂמָא תֵּאמֵר לְחַיִּים הוּא זֹכֶה אָבֵל מִי יֹאמֵר שְׂהִיָּהּ
זֹכֶה לַעֲשֹׂר, שְׂהִרִי יֵשׁ לָךְ בְּנֵי אָדָם הַנְּדוֹנִין בְּעֵנִיּוֹת שְׂהִמּוֹת חֲבִיב לָהֶם מִן
הַחַיִּים, לְכָךְ נֶאֱמַר כִּי לֹוִית חוֹן הֵם לְרֵאשִׁיף וְעִנְקִים לְגִרְגְרוֹתֶיךָ. אִיזְהוּ דְּבַר
הַמְּבִיא אֶת הָאָדָם לְמִצָּא חוֹן בְּעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הוּא אוֹמֵר זֶה מִמּוֹן. וְשָׂמָא
תֵּאמֵר מִמּוֹן יִתְּנוּ לָךְ אָבֵל לֹא יְהִי מְכַבֵּד בֵּין הָאֲנָשִׁים, לְכָךְ נֶאֱמַר עֲטָרַת
תְּפָאֶרֶת תִּמְגֶנֶךָ. וְשָׂמָא תֵּאמֵר אֶפְלוּ לְמַד שְׂלֵא לְשָׂמָה זֹכֶה לְדַבְרִים הַלְלוּ,
לְכָךְ נֶאֱמַר אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה, [שְׁבַת ס.ג.] לְמִימִינֵים בָּהּ שְׂלוֹמֵיךָ לְשָׂמָה יֵשׁ
לֹו אַרְךָ יָמִים וְחַיִּים וְאֵין צְרִיךְ לֹוֹמֵר עֲשֹׂר וְכְבוֹד, וּבְשָׂמָלָה לְמִשְׂמָאֵילִים
בָּהּ עֲשֹׂר וְכְבוֹד יִתְּנוּ לֹו אָבֵל לֹא חַיִּים אַרְכִּים. וְשָׂמָא תֵּאמֵר לְחַיִּים וְעֲשֹׂר
זֹכֶה אָבֵל לֹא לְשָׂלוֹם, לְכָךְ נֶאֱמַר וְשָׂלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ:

פרק ו - משנה ח

עֲטָרַת. זֶה הָעֲשֹׂר. תְּפָאֶרֶת. זֶה הַנּוֹי. וְהַבְּנִים. וְתְּפָאֶרֶת בְּנִים אָבוֹתָם.
וְהַכֶּחַ. תְּפָאֶרֶת בַּחוּרִים כְּחָם. וְהַכְּבוֹד. וְנֶגֶד זְקֵנֵי כְבוֹד. וְהַחֲכָמָה. דְּזִקְנֵים
טוֹבָא אֵיכָא הָכָא, וְחַד מִנֵּיהוּ לְזֶה שְׂקִנָּה חֲכָמָה:

פרק ו - משנה ט

לי הכסף ולי הזהב. פרוש לשבחו ולכבודו, שנאמר (ישעיהו ח) מלא כל הארץ כבודו:

פרק ו - משנה י

חמשה קנינים קנה הקדוש ברוך הוא וכו'. הי קנני ראשית דרכו. שבריא אתה קדם העולם, מפני שכשעלה במחשבה לפניו לברא את עולמו נתקיים העולם בשביל התורה: שמים וארץ קנין אחד. שהם עמודים של עולם שנאמר פה אמר הי השמים כסאי והארץ הדום רגלי, נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ שנאמר מלאה הארץ קנינד, מה להלן שמים וארץ אף כאן שמים וארץ, וכתוב קנינד וכו': אברהם מנין. שבראו הקדוש ברוך הוא לכך להיות קנינו של עולם ויתקיים בשבילו, שנאמר ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון, ולמה, בשביל שהוא קונה שמים וארץ, שבשבילו העולם מתקיים, לפי שהוא קרב את הבריות תחת כנפי השכינה והחזירו למוטב ואמר להן דברים הנזכרים: ישראל קנין אחד שנאמר עם זו קניית. ומנין שהעולם מתקיים בשבילו, שנאמר לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל, שהם עקר הדירה של ארץ: מקדש ה' פוננו ידיד. עדין לא מצינו קנין, אלא מפני שנאמר כאן מקדש ולהלן הוא אומר ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו, מה כאן מקדש בקנין אף להלן מקדש בקנין. וכמה גמגום יש בדבר, לפי שהענין נראה בעיני שהבריתא לא נכתבה כתקנה, שהרי במסכת פסחים בפרק האשה לא שנינו אלא שלשה, תורה ושמים וארץ וישראל, ומביא ראיה לשמים וארץ מאותו הפסוק שנאמר באברהם קונה שמים וארץ:

פרק ו - משנה יא

אלא לכבודו. לשבחו: רבי חנניא בן עקשיא אומר וכו'. לא אמר למלתיה גבי מסכת אבות, אלא במסכת מפות באלו הן הלוקין, ולפי שיש בה סיום נאה נהגו כל העם לאמרו בסוף כל פרק ופרק, לפי שאין אומרים קדיש על המשנה אלא על האגדה, דאמר מר [סוטה מט.] ויהא שמיה רבא דאגדתא. ונקראו אלו פרקי אבות מפני שנסדרו הנה דברי אבות הראשונים שקבלו את התורה זה מזה, כגון משה ויהושע והזקנים זה מזה עד אנשי כנסת הגדולה ושמאי והלל רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו, והודיענו רבי איך היו מעשיהם נכונים והיו מזהירים לאנשי דורם

וּמְדַרְיָכִים אֹתָם בְּדָרְךְ יִשְׂרָהּ, כְּמוֹ כֵן רְאוּי לְכָל חֶכֶם לְהִזְהִיר אֶת בְּנֵי דוֹרוֹ
וּלְהוֹדִיעַם דְּרֶךְ

יִשְׂרָהּ: